

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ІМ. В.М. КОРЕЦЬКОГО НАН УКРАЇНИ

**СТАНОВЛЕННЯ
ТА РОЗВИТОК
цивільних та трудових
правовідносин
у сучасній
УКРАЇНІ**

Київ
2001

ОСНОВНІ ВІДОМОСТІ

УДК 347.1.
ББК 67.99 (2) 32
С 77

Автори:

А.Ю.Бабаскін, канд. юрид. наук; **Ю.В.Баранюк**, канд. юрид. наук;
М.В.Венецька, канд. юрид. наук; **С.В.Дріжчана**, канд. юрид. наук;
Г.В.Єрмоменко, канд. юрид. наук; **І.М.Кучєренко**, канд. юрид. наук;
О.М.Молявко, наук. співробітник; **А.Л.Салатко**, канд. юрид. наук;
І.Ф.Севрюкова, канд. юрид. наук; **М.П.Стадник**, канд. юрид. наук;
Н.М.Хуторян, канд. юрид. наук; **Я.М.Шевченко**, доктор юрид. наук

Становлення і розвиток цивільних і трудових правовідносин у сучасній Україні: Монографія / Кол. авторів: Я.М.Шевченко, О.М.Молявко, Г.В.Єрмоменко та ін.; Кер. авт.колективу, наук.ред. Я.М.Шевченко. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. — 248 с. ISBN 966-02-2096-0

Монографія присвячена проблемам становлення цивільних і трудових правовідносин в українському суспільстві в сучасний період. У ній оцінюються правові явища і розглядаються гострі правові проблеми. Досліджуються проблеми правового регулювання підприємницької діяльності і її впливу на розвиток цивільних правовідносин: визначення видів суб'єктів підприємницької діяльності, виникнення і припинення права власності на акції, актуальні проблеми правового регулювання діяльності інститутів спільного інвестування. Значна увага приділена ролі держави в формуванні цивільних правовідносин, визначенні місця юридичних осіб у цивільному обігу, в здійсненні і захисті цивільних прав; правовим інститутам зобов'язання і володіння; правового регулювання поняття "підходяща робота" в законодавстві України; відповідальності в трудовому праві, перспективам розвитку трудових правовідносин при укладенні й припиненні трудового договору, правовому регулюванню відпусток, розвитку правового регулювання колективних договорів, угод.

Розрахована на юристів — наукових і практичних працівників, студентів, аспірантів, викладачів вузів, а також економістів, спеціалістів, судців і арбітражних суддів, працівників держапарату.

ISBN 966-02-2096-0

© Інститут держави і права
ім. В. М. Корецького
НАН України, 2001

ВСТУП

Кардинальні демократичні перетворення в нашому суспільстві дали змогу створити ті нові правові засади, які зумовили і зумовлюють поворот української економіки до справжніх ринкових відносин і викликали появу значної кількості правових норм, які регулюють ці відносини на основі цивілізованого правового регулювання ринку.

Завдання даної праці полягало в тому, щоб відобразити як демократичні перетворення в суспільстві вплинули на цивільно-правові відносини в нових умовах, визначити, в якому напрямі відбувається їх розвиток, та оцінити його з точки зору досягнення позитивних змін у суспільстві.

Основний задум книги полягає в тому, щоб поєднати питання позитивного впливу цивільного законодавства на розвиток економіки України з питаннями забезпечення прав людини, їх належної охорони, зокрема в галузі цивільного і трудового права.

В книзі здійснено в основному інституційний підхід, коли розглядаються і аналізуються окремі інститути цивільного і трудового права, що дає можливість осягнути загальний стан основних інститутів цивільного і трудового права в сучасних умовах.

Здійснення та захист цивільних прав розглядаються в даній книзі в окремій главі, що має на меті привернути увагу до того, як здійснюється право в суспільстві, які проблеми виникають при цьому, які існують межі здійснення суб'єктивних прав. Відомо, що одним із головних цивільно-правових інститутів є зобов'язання. Питання забезпечення виконання зобов'язань є тими питаннями, з вирішенням яких пов'язана стабільність

ринкових відносин. Їм теж приділена увага в книзі.

Чим далі, тим більша увага в суспільстві приділяється підприємницькій діяльності, і книга звертається до розгляду питань, пов'язаних з суб'єктами підприємницької діяльності, основними з яких є юридичні особи. Спірними і не вирішеними досконально в теорії і практиці є питання виникнення і припинення права власності на акції, що має суттєве значення як для суб'єктів підприємницької діяльності, так і для розвитку корпоративного права, інститутом якого є акціонерне право.

Новим є інститут спільного інвестування, з проблемами розвитку якого знайомить книга, цікавим є звернення до відроджуваного в ринкових умовах інституту володіння в цивільному законодавстві.

В трудовому праві завжди центральним був і є правовий інститут трудового договору, тому перспективи розвитку трудових правовідносин при укладенні і припиненні трудового договору стали важливою частиною питань, які були розглянуті в книзі.

Не менш важливими в трудовому праві є правовідносини, пов'язані з укладенням колективних договорів. Саме ці договори відображають те соціальне партнерство, яке існує між власниками підприємств і найманими працівниками. Через правове регулювання такого соціального партнерства відбувається узгодження інтересів суб'єктів колективно-договірних відносин, усунення можливих конфліктів. Цим питанням теж була приділена значна увага.

Проблеми юридичної відповідальності завжди займають чільне місце в правових розробках. У даній книзі вони теж знайшли своє відображення. В ній розглядаються як проблеми, пов'язані з обґрунтуванням і визначенням поняття юридичної відповідальності, так і поняття матеріальної відповідальності в трудовому праві.

Окремі питання розвитку трудових правовідносин, пов'язані з вирішенням проблем зайнятості, правового регулювання відпусток, відображають стан та перспективи розвитку законодавства в цих сферах.

Стан розвитку науки цивільного права вимагає, щоб були визначені принципові засади подальшого існування і розвитку цивільного і трудового права, щоб назавжди було покінчено з усіма можливими рецидивами соціалістичного минулого "зрілого" соціалізму. Дана книга спрямована на вирішення цих завдань.

Вступ (Шевченко Я.М.).....	3
Розділ I	
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ	
Глава 1. Перспективи розвитку нового цивільного законодавства в світлі здійснення в Україні ринкових реформ (Шевченко Я.М.).....	5
Глава 2. Здійснення та захист цивільних прав (Молявко О.М.).....	21
Глава 3. Характеристика змісту правовідносин по забезпеченню цивільно-правових зобов'язань (Єрьоменко Г.В.).....	31
Глава 4. Актуальні проблеми правового регулювання діяльності інститутів спільного інвестування (Венецька М.В.).....	51
Глава 5. Види юридичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності (Кучеренко І.М.).....	68
Глава 6. Виникнення і припинення права власності на акції (Салатко А.Л.).....	92
Глава 7. Перспективи розвитку інституту володіння у цивільному законодавстві України (Северюкова І.Ф.).....	110
Розділ II	
ОСОБЛИВОСТІ ДЕЯКИХ ВИДІВ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	
Глава 8. Перспективи розвитку трудових правовідносин при укладенні і припиненні трудового договору (Дріжчана С.В.).....	125
Глава 9. Проблеми розвитку колективно-договірного регулювання трудових відносин (Стадник М.П.).....	151
1. Удосконалення правового регулювання колективних договорів, угод.....	151
2. Соціальне партнерство в Україні як механізм узгодження інтересів суб'єктів колективно-договірних відносин.....	163
Глава 10. Теоретичні проблеми відповідальності в трудовому праві (Хуторян Н.М.).....	173
1. Поняття юридичної відповідальності в загальній теорії права.....	173
2. Поняття матеріальної відповідальності в трудовому праві.....	195
Глава 11. Проблеми правового регулювання поняття "підходяща робота" в законодавстві України (Бабаскін А.Ю.).....	213
Глава 12. Правове регулювання відпусток (Баранюк Ю.В.).....	228
Висновки	243